

Rijssen rond

Dagtocht voor fietsers (25 km)

Startpunt

- Knooppunt 88 van Fietsnetwerk Twente op het plein voor de eeuwenoude Schildkerk in het centrum van Rijssen.
- Je kunt je auto parkeren in de garage onder het gemeentehuis (navigatieadres: De Hagen 15, Rijssen).

Type fietstocht

- De fietstocht voert je langs tal van plekken in en om Rijssen die uit het oogpunt van historie en natuur de moeite waard zijn.
- Stel je vandaag op als een 'ontdekkingsreiziger'. Wees dus nieuwsgierig en laat je verrassen!
- Bepaal zelf welke mogelijkheden je onderweg benut.

Route:

- De fietsroute loopt deels langs het Wereldtijdpad: de tijdlijn tussen Holten en Rijssen, die je herkent aan de paaltjes met jaartal en informatiebus.
- Je maakt ook gebruik van het Fietsnetwerk Twente.

1. Start: het Schild (fietsknooppunt 88)

Wat valt hier zoal te ontdekken?

Het Schild

- Deze plek was ooit een verdedigingsplaats van de Saksen, een samenwerkingsverband van Germaanse stammen die in de Romeinse tijd en in de Vroege Middeleeuwen hier en in Noord-Duitsland woonden.

Schildkerk

- Staat op de plek waar prediker Lebuïnus tussen 770 en 773 een houten kapel bouwde.
- In de nacht van 4 op 5 juli 1826 stortte de oude romaanse toren aan de achterzijde van de kerk in. Deze stond op een fundering van zware veldkeien (kun je zien!).
- Een paar jaar later werd aan de andere kant een houten torentje op een nieuwe neoclassicistische voorgevel geplaatst.
- In de muur van de kerk is nog een helioscoop te zien: een venster dat zieken zicht bood op religieuze handelingen in de kerk (nu dicht gemetseld).
- Het carillon bestaat uit 50 klokken.
- Bij een bezoek van koning Willem III werden de luidklokken zo lang geluid dat ze er kapot van gingen!!
- In de zomermaanden in de kerk op zaterdagmiddag van 14.00-16.00 uur te bezichtigen.

Oranjobomen

- De Wilhelminaboom is geplant ter herinnering aan de inhuldiging van de toen achttienjarige koningin Wilhelmina.
- De Koning Willem-Alexanderboom herinnert aan de inhuldiging van haar achterkleinzoon.
- Reken maar uit hoeveel jaar daar tussen ligt!
- De Catharina-Amaliaboom herinnert aan de geboortedag van de kroonprinses.

Tijdcapsule

- Onder de 'wegwijsbank' bij de Wilhelminaboom ligt een tijdcapsule begraven.
- Inhoud: binnen- en buitenlandse kranten, DVD's, tv-journaals van 16 oktober 2009 en brieven van kinderen aan toekomstige inwoners van Rijssen.
- Op de plaquette kun je lezen wanneer de capsule opgegraven en geopend mag worden.

Drie 'tijdtafels'

- Waarom staan die hier?
- Probeer uit te vinden waarom 1243 een belangrijk jaar in de geschiedenis van Rijssen is.

Jaarpaal 1

- Paal met informatie over jaar 1, het begin van onze jaartelling.
- Het is het begin van het Wereldtijdpad: een wandelpad van 50 km tussen Rijssen en Holten. Voor elk jaar van de jaartelling staat er een paaltje met jaartal en een kleine kubus met daarop gebeurtenissen uit het betreffende jaar.
- Wil je meer informatie? Kijk dan even op wereldtijdpad.nl of (voor smartphones) wtpmobiel.nl.
- Ontdek dat er meer jaartellingen zijn en dat er bij het bepalen van het begin van onze jaartelling een rekenfout is gemaakt!

Het begin van een jaartelling...

markeert altijd een bijzondere gebeurtenis:

- De Chinese jaartelling (nu niet meer in gebruik) begint bij het eerste regeringsjaar van Qin Shi Huangdi, de eerste keizer van China (2697 v.Chr.).
- De boeddhistische jaartelling (in gebruik in Zuidoost-Azië) begint bij de dood van Boeddha, de stichter van het boeddhisme.
- In DCCLIV was het 754 geleden dat de stad Rome werd gesticht.

Tip!

- Neem voor je op de fiets stapt even tijd voor een consumptie op een van de terrassen langs het Schild!

2. Naar fietsknooppunt 89

Parkgebouw en Volkspark (links van de Oosterhofweg)

- Parkgebouw en bijbehorend park zijn vlak voor Wereldoorlog I gebouwd en aangelegd in opdracht van de Rijssense jutefabrikant Ter Horst (in het park staat een gedenknaald).
- De gebroeders Ter Horst vonden het belangrijk dat hun werknemers zich op een nette wijze konden ontspannen...!
- Nog voor de officiële opening werd het Parkgebouw gevorderd voor de opvang van mensen die het oorlogsgeweld in België waren ontvlucht.

3. Richting fietsknooppunt 90

Havezate De Oosterhof

- 't Huys Oosterhof komen we in 1334 voor 't eerst in de boeken tegen.
- Prins Maurits logeerde er regelmatig voor een jachtpartij in de omgeving.
- Tot 1960 was het buiten in het bezit van adellijke families.
- In 1960 koopt de gemeente het vervallen gebouw en laat het restaureren. Er komt een opleidingsinstituut voor kraamverzorgsters in.
- Sinds 1989 zijn er musea in ondergebracht.

Rijssens Museum

- Kostbare verzameling voorwerpen die een divers beeld geven van de rijke historie van Rijssen.
- Open: di-vr 10-17 uur; za 13-17 uur; zo gesloten.

Brandweermuseum

- Internationale verzameling voorwerpen en enkele blusvoertuigen.
- Open: zie Rijssens Museum.

Op de bijgebouwen staan jaartallen in Romeinse cijfers. Misschien kun je die ontcijferen.

V = 5	L = 50	D = 500
X = 10	C = 100	M = 1000

Ook aan de eerste 400 paaltjes van het Wereldtijdpad is een jaartalplaatje met Romeinse cijfers bevestigd. Het zijn de eeuwen van het Romeinse Rijk.

QR-code 53

- Aan een aantal paaltjes van het Wereldtijdpad is een bordje met een QR-code bevestigd.
- Als je de code scant, krijg je toegang tot een YouTube-filmpje.
- Het filmpje achter de QR-code van jaar 53 laat zien waar de noordgrens van het Romeinse Rijk liep.
- Lag Rijssen rond het jaar 53 in het Romeinse Rijk?

4. Pelmolenweg oversteken: Witmoesdijk

Ommetje naar Pelmolen en zomp:

- Op kruising (L): Pelmolenweg
- Aan de rechterhand:
  - Pelmolen en
  - ligplaats Enterse zomp

Pelmolen Ter Horst

- In 1752 geeft Jan ter Horst, burgemeester van Rijssen, opdracht deze molen te bouwen.
- Het is één van de belangrijkste industriemolens van Twente.
- Rond 1970 bijna afgebroken, maar toch in oude glorie hersteld.
- Ontdek binnen wat in de molen gepeld werd.

- Open:
  - april t/m september: ma t/m vr 10-17 uur
  - oktober t/m maart: ma t/m vr 13-17 uur.
  - za alleen op afspraak en bij draaiende molen.
  - zo gesloten.

Enterse zomp

- In de haven bij de molen ligt de 'Regt door Zee', een Enterse zomp.
- De zomp is een oud scheepstype (een soort praam) dat vanaf 1670 o.a. op de Regge werd gebruikt voor het vervoer van goederen.
- In 1925 ging de laatste zomp uit de vaart.
- In 1986 werd een replica gebouwd.
- Vaste vaarten in juli en augustus: ma t/m vr, elk uur van 11.00 t/m 16.00 zonder reserveren.
- Voor bijzondere vaarten zie [www. entersezomp.nl](http://www.entersezomp.nl).

Terug naar kruising Pelmolenweg / Weth. H.H.Korteboslaan

- Op kruising (L): Witmoesdijk

5. 1e weg (R): Cattelaar

6. Weg volgen tot rotonde

7. Op rotonde (R): Enterstraat

8. 1^e weg (L): Burg. Knottenbeltlaan

9. Naar fietsknooppunt 97

Op rotonde rechtdoor: Burg. Knottenbeltlaan

Ommetje naar Rijssens Leemspoor:

- Op rotonde (R): Markeloseweg, richting Leemspoor
- Rijssens Leemspoor, Markeloseweg 78b

Rijssens Leemspoor

- Rond 1900 telde Rijssen nog twaalf steenfabrieken.
- De klei werd opgegraven in de omgeving van Markelo

en tot 1964 via een 12 km lang smalspoor naar Rijssen vervoerd.

- Er is nu nog anderhalve kilometer van over. Je kunt zelf een rit met een treintje maken.
- Open: ma t/m za, 13.00-16.00 uur.

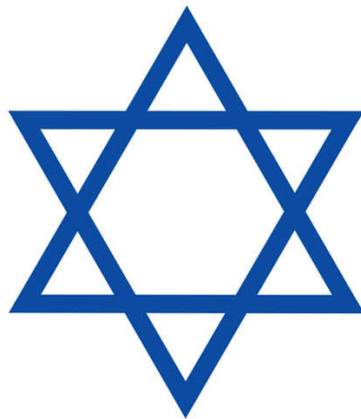
Terug naar rotonde

- (R) Burg. Knottenbeltlaan (fietsroute 97)

Tip

Als je bij de rotonde rechtdoor gaat kom je al snel bij 't Witte Hoes, Markeloseweg 90, 0548-512475, dagelijks geopend vanaf 11.00 uur (restaurant, bowling, midgetgolf, klotschieten, speeltuin)

10. Burg. Knottenbeltlaan gaat over in Brekeldlaan

- Rechts van de weg: oude Joodse begraafplaats met 76 grafstenen.
- In 1990 werd er een monument geplaatst ter nagedachtenis aan de meer dan 100 joodse Rijssenaren die in WO II om het leven kwamen.

Pyramides van Teotihuacan (Mexico)

Eeuwpaal 200

- Hoeveel inwoners had het Romeinse Rijk in deze tijd, schat je?
- De Romeinen hebben geen flauw idee dat er aan de overkant van de Atlantische oceaan ook een continent ligt. Amerika zal pas 1300 jaar later wordt ontdekt.
- Midden-Amerika heeft rond 200 al een hoog ontwikkelde beschaving. Wat is de grootste stad?

Tip

- Als je de QR-code scant, krijg je een indruk van deze stad.

Informatiepaneel 'Schilderkunst' (naast eeuwpaal 200)

- Mensen maken al duizenden jaren kunst. In een Spaanse grot zijn prachtige schilderijen gevonden. Daar zie je op dit paneel een mooi voorbeeld van. Wat stelt het voor?
- Welk schilderij op dit paneel spreekt je het meest aan? Waarom?

11. Naar fietsknooppunt 73

Informatiepaneel 'China' (naast jaarpaal 306)

- De Chinese jaartelling begon met het eerste regeringsjaar van Qin Shi Huangdi, de Gele Keizer (2697 v. Chr.).
- In 1974 ontdekten Chinese boeren bij toeval zijn graf tombe. Ontdek zelf wat ze daar in aantreffen?
- Op dit paneel zie je ook wat keizer Qin in vijftien jaar allemaal voor elkaar kreeg.

Nieuwe natuur

- Links en rechts van de weg ligt het 'Middelveen', een voormalig veeteeltgebied dat recent is teruggegeven aan de natuur.
- Daarvoor is de bovenlaag van het grasland verwijderd. Resultaat: armere en drassiger grond.

12. Richting fietsknooppunt 87

Eeuwpaal 400

- Rond dit jaar trekken de Romeinen zich terug uit de Lage Landen.
- Wie nemen hun plaats in?
- Op het Schild ontdekte je al dat ze ook in Rijssen neerstreken.

Rustpunt

- 'Het Overveen' (Veendijk 4a), consumpties (0548-542364)

Vogelkijkhut

- Prachtig uitzicht op natuurgebied het 'Middelveen'.
- Hoeveel verschillende vogels zie je?

13. Na spoorwegovergang bij jaarpaal 515 Holterstraatweg oversteken

14. (L) Ventweg Holterstraatweg (hier verlaat je fietsroute 87!)

15. (R) Buitenrot (bij tuincentrum) Je volgt nu het Wereldtijdpad (jaarpaal 517-520)

Buitenrot

Oude benaming voor het gebied buiten de stad Rijssen (rot = wijk).

16. (R) Voltweg (521-531)

17. (L) Telgendijk (532-563)

Informatiepaneel 'Rechtspraak' (naast jaarpaal 557)

- Ook vroeger waren er kinderen die opgroeiden voor galg en rad.
- Waar de galg voor staat laat zich gemakkelijk raden. Maar op welke straf duidt 'rad'?

18. (L) Kedingen (564-597)

Met aan de horizon de Holterberg.

Kedingen

- Het richterampt Kedingen was het rechtsgebied waartoe Rijssen, Goor en een aantal omliggende marken behoorden.
- Marke: middeleeuws collectief van grotere boeren die gezamenlijk het beheer en gebruik van hun gemeenschappelijke gronden reguleerden. Het woord 'marke' (letterlijk *grens* of *scheiding*) wordt ook gebruikt om het gebied aan te geven dat bij een dorp hoort.

19. (L) Leiding (598-635)

'Leiding'

- Verwijst naar de hoogspanningsleiding die door dit gebied loopt.

Eeuwpaal 600

- Ook eeuwen geleden al steeg de zeespiegel! Wat zou daar de oorzaak van zijn geweest?
- Wat zouden de joden van de nieuwe richtlijnen van paus Gregorius hebben gevonden?

Informatiepaneel 'Kaapvaart' (naast jaarpal 601)

- Op 1 april 1572 veroverden de Watergeuzen het stadje Den Briel. 'Op 1 april verloor Alva zijn briil', zongen de mensen op straat. Waren die Watergeuzen dappere helden of een stelletje zeeschuimers? Hoe denk jij er over?

20. De Scheper (636-651)

Informatiepaneel 'Feestcultuur' (naast jaarpal 650)

- Wat ontdek je over Valentijnsdag?

21. (L) Lichtenbergerweg (652-675)

Ommetje Gelagkamer De Keizer

- Einde Lichtenbergerweg: 50 m links.
- Consumptie in 't Kokhoes?

Karel V (1500-1558), koning van Spanje, Heer der Nederlanden en keizer van Duitsland

- Het verhaal gaat dat in 1532 een reisgezelschap met keizer Karel V een huis aandoet langs de zandweg tussen Holten en Rijssen. Daar is op dat moment een boerenbruiloft gaande. De keizer danst met de bruid. Het bruidspaar krijgt een geschenk en mag het huis voortaan 'De Keizer' noemen. En zo heet het nog tot op de dag van vandaag...

22. Steek de Holterstraatweg over

23. (L) Holterstraatweg (677-728)

24. Holterstraatweg gaat over in Keizersdijk

MODE

SPIEGELTJE, SPIEGELTJE AAN DE WAND...

Kleed je anders dan vroeger. En dat heeft de mode in de afgelopen paar honderd jaar heel anders gemaakt. Maar hoe is dat gekomen? Wat zijn de oorzaken van de veranderingen? Het is een verhaal dat vaak begint met een klein detail, maar dat uiteindelijk tot grote veranderingen leidt.

In de loop der tijd

De manier waarop we kleden is heel veranderd. Het is niet meer zo eenvoudig als vroeger. Het is nu een kunst. Het is een manier om jezelf te uiten. Het is een manier om te laten zien dat je anders bent dan de massa.

Verleden

De manier waarop we kleden is heel veranderd. Het is niet meer zo eenvoudig als vroeger. Het is nu een kunst. Het is een manier om jezelf te uiten. Het is een manier om te laten zien dat je anders bent dan de massa.

Praktijk of gewoonte?

De manier waarop we kleden is heel veranderd. Het is niet meer zo eenvoudig als vroeger. Het is nu een kunst. Het is een manier om jezelf te uiten. Het is een manier om te laten zien dat je anders bent dan de massa.

Naar de toekomst toe

De manier waarop we kleden is heel veranderd. Het is niet meer zo eenvoudig als vroeger. Het is nu een kunst. Het is een manier om jezelf te uiten. Het is een manier om te laten zien dat je anders bent dan de massa.

Informatiepaneel 'Mode' (naast jaarpal 682)

- 'Kleding brengt een signaal over', is op de achterzijde van het paneel te lezen. Heb je daar zelf een voorbeeld van?

25. Op kruising met Zanddijk rechtdoor: Keizersdijk

26. Keizersdijk steeds blijven volgen (500-487)

27. Keizersdijk gaat over in fietspad

28. Naar fietsknooppunt 88

29. Links langs manege: Turfweg

Langs hertenkamp.

30. Fietsknooppunt 88: einde van deze 'Tour de l'histoire'

Het Wereldtjpad wordt in stand gehouden door
een team van vrijwilligers.

Je kunt hen steunen bij het onderhoud
door voor € 5 donateur te worden
op www.wereldtjpad.nl (pagina: Donateurs).

Maar ook een eenmalige donatie op
bankrekening NL58 INGB 0671 8797 58
wordt bijzonder op prijs gesteld.

Colofon

© 2017 Stichting Wereldtjpad

Samenstelling: Floor Looy

Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtjpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.